

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

EINDRAPPORTAGE GEMEENTE MONTFOORT

De kluwen ontrafeld

Colofon

Juli 2021

© Movisie i.s.m. Stichting Reindert en de Uitvoeringsbrigade

In opdracht van gemeente Montfoort

Movisie: kennis en aanpak van sociale vraagstukken

Movisie is hét landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken. Samen met de praktijk ontwikkelen we kennis over wat echt goed werkt en passen we die kennis toe. De unieke rol van Movisie is het versnellen van leerprocessen. We zijn alleen tevreden als we een duurzame positieve verandering voor mensen in een kwetsbare positie realiseren. Kijk voor meer informatie op www.movisie.nl.

INHOUDSOPGAVE

1	Samenvatting	4
2	Aanleiding	6
3	Vraag gemeente	7
4	Verantwoording aanpak	8
5	Bevindingen	9
5.1	De rode draad	9
5.2	Bevindingen, adviezen en acties	9
5.2.1	Kijk op de wijk en verbinding gemeente/inwoners/ketenpartners	10
5.2.2	Werken aan het 'wij -gevoel'/ cohesie	12
5.2.3	Individuele casuïstiek	14
6	Tot slot	16
Bijlage 1:	Profiel Gebiedsmanager	17
Bijlage 2:	Overzicht Aanvullende Kennis(bronnen)	18

1 SAMENVATTING

Movisie heeft in samenwerking met de Uitvoeringsbrigade en Stichting Reindert in de afgelopen weken in opdracht van de gemeente Montfoort een actieonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van een incident in de wijk Keizerrijk. In deze rapportage presenteren we de bevindingen en doen we aanbevelingen voor vervolgacties voor de korte en langere termijn. We reiken daarbij ook kennis en voorbeeldaanpakken aan die daarbij ingezet kunnen worden.

Begin van 2021 was er een incident in Montfoort dat voor veel commotie zorgde. De signalen die vervolgens via de bewoners bij de gemeente werden afgegeven, waren niet in lijn met beleidsinformatie. De gemeente wilde daarom beter zicht krijgen op wat daadwerkelijk leefde en wat de oorzaken waren van de kloof tussen wat bewoners ervaren en de gemeente.

Een van de initiële zorgen van het college van B&W betrof de zichtbare polarisatie in de gemeente Montfoort. Een deel van de inwoners uitte haar onvrede in harde en ook racistische bewoordingen. Dit riep bij andere inwoners van Montfoort weer een tegenreactie op. Er dreigde een spiraal van ongewenste polarisatie en toenemend agressief gedrag te ontstaan.

Uit de gesprekken die we tijdens het actieonderzoek met alle betrokkenen voerden, blijkt dat de harde taal en acties en de racistische uitingen afkomstig zijn van een beperkt aantal mensen. Veelal heeft dit geen ideologische grondslag, maar komt het vooral voort uit de frustratie over de verloedering van de wijk, die de inwoners zien en ervaren, en uit de angst voor het verwelken van het sterke Montfoortse verenigingsleven, de onmacht om hier wat aan te kunnen doen en het ervaren gebrek aan steun en actie vanuit de gemeente. Desalniettemin hebben we in gesprek met inwoners met een migratie-achtergrond ook gezien dat zij zich hierdoor niet altijd welkom voelen en uitsluiting ervaren.

Door te investeren en zichtbaar te acteren in nabije samenwerking met inwoners en het voorveld en te investeren in sociale verbinding tussen inwoners, zal de voedingsbodem voor complexe en moeilijk te duiden problemen als polarisatie en zelfs de racistische uitingen deels worden weggenomen.

En hiervoor zien we een goede kans van slagen. We hebben geconstateerd dat er een enorme hoeveelheid goede wil, kennis en energie is bij de inwoners en het voorveld om hun wijk, hun gemeenschap en de gemeente mooi te maken en te houden. Die wil om iets moois te maken en het besef dat dat samen moet, is ook bij de diverse inwoners van de gemeente aanwezig.

De kloof die we constateerden tussen de gemeenschap en de gemeente vormt een belemmering om deze kansen goed te benutten. Gemeente en gemeenschap lijken elkaar niet te begrijpen. Er worden twee verschillende talen gesproken. Ontmoeting lijkt, als die al plaatsvindt, plaats te vinden op voorwaarden van en bij de gemeente in plaats van in de gemeenschap. Alle partners zijn het erover eens dat de gemeente de gemeenschap zou moeten dienen. Ook zou de gemeente bij besluitvorming een betere afweging kunnen maken tussen de opgave die 'van boven' (landelijk beleid) komt en de opgave vanuit de leefwereld van de gemeenschap. Het heersende beeld is dat door de energie van gemeenschap en gemeente te bundelen echt goede resultaten gerealiseerd kunnen worden in de aanpak van de geconstateerde problemen en onvrede, op de korte en lange termijn. Daarvoor is het nodig om vanuit de gemeente structureel te werken aan verbinding door:

- netwerken te verstevigen en de energie te bundelen om in een gezamenlijke richting voorwaarts te gaan;

- de ketenpartners en hun professionals te sturen vanuit het zichtbaar succes en resultaat op straat (daarvoor is een betere informatiepositie bij de gemeente nodig);
- informatie te delen in de taal van inwoners en in kanalen en netwerken via welke de informatie zich gemakkelijker verder verspreidt.

Deze verbinding kan gerealiseerd worden door hiervoor specifiek iemand met deze opdracht aan te stellen. Een 'gebiedsmanager'¹ met een bepaald profiel, werkprincipes en takenpakket – hier komen we later in deze rapportage op terug. Ook moet deze kunnen werken met mandaat van college/burgemeester. Concreet zien we al de volgende acties waar deze persoon mee aan de slag kan, zodat snel gestart kan worden met herstel van het geschade vertrouwen:

1. Drie gesignaleerde casussen verder oppakken op gezinsniveau. Het gaat om complexe multi-probleem gezinsaanpakken, huiselijk geweld en angst door burenruzie. De casussen zijn tijdens het actieonderzoek naar voren gekomen en ook bij de gemeente bekend. Om privacy redenen worden ze hier niet verder benoemd.
2. Het voortzetten van een samenhangende aanpak op de tijdens het actieonderzoek ingezette acties rond een specifieke groep jongeren.
3. Een aanpak van verwaarloosde tuinen en buurtoverlast, samen met de sleutelfiguren onder inwoners, de buurt, GroenWest en SWOM vrijwilligers.
4. Een actieplan voor beheer en gebruik van het Doelenplein samen met de inwoners.
5. Een start met de bouw van een integraal inwonersnetwerk, bestaande uit Montfoorters met 'aanzien' in de buurt en sterke buurtkaders (van moeders) met Syrische, Marokkaanse, Eritrese en Sudanese roots.

¹ Gekozen is voor de term 'gebiedsmanager'. Door gebruik van 'gebied' kan de gemeente differentiëren en aanpassen naar een afbakening die dan nodig is. En de persoon regisseert niet, maar stuurt, coördineert en monitort, waardoor 'manager' goed past.

2 AANLEIDING

Een steekincident op zondag 10 januari 2021 in de wijk Hofland heeft voor opschudding gezorgd in de gemeente Montfoort. Een man (met vluchtverleden) heeft een voor hem volstrekt onbekend 16-jarig meisje levensgevaarlijk verwond. Eén dag na deze gebeurtenis stond een groep mensen voor het gemeentehuis te demonstreren en daaromheen werden allerlei teksten op Facebook gezet. De 100 mensen die protesteerden, eisten directe verandering die hun veiligheid zou moeten waarborgen. De mensen dreigden anders het heft in eigen hand te nemen. De teneur was duidelijk: vluchtelingen en andere gezinnen met een migratie-achtergrond droegen in hun ogen niet genoeg bij aan de Montfoortse samenleving. De zorgen die werden geuit, gingen vooral over de wijk Keizerrijk, omdat volgens de demonstranten daar al jaren problemen zijn, zoals ook tijdens de jaarwisseling 2020-2021. De burgemeester is enkele dagen na het steekincident met drie vertegenwoordigers van de demonstranten gaan praten en daaruit kwam naar voren dat er veel onvrede is over een aantal straten in de wijk Keizerrijk.

3 VRAAG GEMEENTE

Nadat de gemeente in gesprek was gegaan met de initiatiefnemers van het protest, is geconstateerd dat hun ervaringen niet overeenkomen met de beschikbare beleidsinformatie, zoals de Leefbaarheidsmonitor, criminaliteitscijfers en meldingen vanuit politie. De gemeente wilde daarom zicht krijgen op de aard en de omvang van de onderliggende problemen zoals die leven bij de verschillende groepen inwoners. De gemeente vermoedde dat er mogelijk allerlei diepere gronden en belangen onder de frustraties van deze mensen zouden liggen. De ambitie was om met alle betrokken partijen tot een gedragen plan van aanpak te komen, met concrete acties om de ontstane situatie duurzaam aan te pakken en de leefbaarheid te verbeteren. De gemeente heeft Movisie gevraagd om de gemeente daarbij te ondersteunen.

De vraag van de gemeente aan Movisie betrof:

1. Inzicht geven in wat leeft bij de inwoners (aard en omvang van de (onderliggende) problemen/onvrede) en in hoeverre dat van invloed is op de leefbaarheid in Montfoort. Daarbij was gezien de aanleiding de wijk Keizerrijk het startpunt.
2. Inzicht bieden in welke factoren de gemeente op korte termijn en langere termijn kan beïnvloeden om de leefbaarheid te verbeteren (aan welke knoppen kan de gemeente draaien?)
3. In kaart brengen wat de lokale partners en/of de gemeente hierin kunnen doen, wat daarvoor nodig is en welke expertise en ondersteuning Movisie en de (externe) samenwerkende partners hierop kunnen leveren.
4. Advies en meeleezen met een concreet en gedragen plan van aanpak/actieplan om de leefbaarheid in Montfoort (verder) te verbeteren op basis van voorgaande stappen, met daarin ook 'best practices' en kennis over 'wat werkt' opgenomen.
5. Waar nodig directe interventies bij gezinnen/personen met acute problematiek.

In een eerste verkennend gesprek met de gemeente werden de wederzijdse verwachtingen m.b.t. de ondersteuning besproken. Omdat Movisie niet alleen een onderzoek of analyse van de situatie noodzakelijk achtte, maar ook direct – al tijdens de looptijd van dit onderzoek – concreet problemen wilde kunnen aanpakken, heeft Movisie voorgesteld om enkele van haar *associate members* (professionals van de Stichting Reindert en de Uitvoeringsbrigade) bij het actieonderzoek te betrekken.

Movisie is daarbij de gemeente tegemoet gekomen in de kosten door de eigen kosten voor het actieonderzoek in het kader van haar publieke taak als onafhankelijk kennisinstituut voor haar rekening te nemen. Voor de directe inzet in de uitvoering door de *associate members* van de beide stichtingen is door de gemeente Montfoort financiële compensatie geboden. Hiervoor is een offerte gemaakt, die door de gemeente is geaccordeerd.

De problematieken die in Montfoort spelen, laten een landelijke tendens zien. De meerwaarde van deze constructie was dat kennis m.b.t. ongewenste polarisatie en effectieve wijkaanpakken direct in de praktijk zou kunnen worden ingezet en dat de geleerde lessen uit Montfoort via Movisie ook weer benut zouden kunnen worden voor andere gemeenten met een kennisbehoefte rond vergelijkbare problematiek.

4 VERANTWOORDING AANPAK

Movisie is samen met enkele van haar *associate members* (professionals van de Uitvoeringsbrigade en Stichting Reindert) conform de offerte medio maart gestart met een actieonderzoek in de wijk Keizerrijk. Er is uitvoerig gesproken met inwoners, professionals, ambtenaren en ketenpartners over een diversiteit aan onderwerpen waaronder veiligheid, wonen, onderwijs, opvoeding, sociaal netwerk, werk, (zelf)organisatie. Totaal is gesproken met 27 personen, waarvan 3 initiatiefnemers van de demonstratie; 3 mensen van lokale maatschappelijke organisaties en ook is gesproken met medewerkers van de ketenpartners: SWOM (6), FermWerk (1), GroenWest (1), Heeswijkschool (1), VluchtelingenWerk (1), Verenigingsgebouw St. Jozef (2), Wegwijs (1). Van de gemeente is gesproken met 6 medewerkers. Ook waren er gesprekken met 2 bestuurders.

Met de gesprekken, analyses en ook een scan van berichten online, is een steeds beter zicht ontstaan op de kluwen van problemen. Door te luisteren en te prikkelen is de kluwen gaandeweg uiteengerafeld en is gekeken naar mogelijke oplossingen. Daarbij is ook in kaart gebracht hoe het netwerk eruit ziet en wat de positieve kwaliteiten in de gemeenschap en bij professionals zijn. Er zijn nieuwe verbindingen gelegd. Het doel daarbij was om een start te maken met bouwen aan organisatiekracht die ingezet kan worden bij de realisatie van de gewenste oplossingen en/of om inwoners daarop een realistisch perspectief te bieden. Voor de korte termijn zijn tijdens het actieonderzoek ook direct concrete oplossingen gerealiseerd en voorstellen gedaan voor hoe dit voort te zetten. Voor de middellange en de langere termijn zijn aanbevelingen gedaan om uit te komen op een actieplan.

Gedurende het traject is op verschillende niveaus afgestemd met de gemeente. Er was periodiek overleg met onze contactpersoon. Ook is tussentijds de voortgang besproken met de projectgroep en de stuurgroep van de gemeente Montfoort.

5 BEVINDINGEN

5.1 DE RODE DRAAD

De inwoners en het voorveld² zien Montfoort veranderen en maken zich zorgen om de toekomst. Ze willen de mooie kwaliteiten van Montfoort houden – saamhorigheid en een bloeiend verenigingsleven –, maar zien negatieve ontwikkelingen waar in hun ogen geen of te weinig gehoor aan wordt gegeven: verloedering (tuinen, afval, straatbeeld), overlast, losstaande bevolkingsgroepen, elkaar niet meer kennen en kunnen aanspreken, vandalisme, bedreigingen, onveilige situaties, moeilijk een woonruimte kunnen krijgen, de gemeente die naar hun mening te weinig luistert en te weinig doet, hetgeen ook leidt tot polarisatie. Veel van deze zaken schrijven zij toe aan de veranderende omgeving en komst van nieuwkomers³ die zich vestigen in Montfoort.

Tegelijkertijd zien we in Montfoort een ijzersterk voorveld, zeer betrokken inwoners, sterke netwerken, gemeenschapszin, overzichtelijke problematiek, een mooie wijk Keizerrijk en een goede basisschool. Kortom een sterke sociale basis.

Als we de kluwen ontwarren zien we dat vanuit de zorg over dat de buurt achteruit gaat, de onderlinge verbinding onder druk staat, en de zorgen over nieuwkomers, door een aantal bewoners uitingen of uitspraken gedaan worden die racistisch zijn of zo ervaren (kunnen) worden. De zorgen worden frustratie omdat er niets aan wordt gedaan en omdat men zich machteloos voelt om daar iets in te veranderen. Machteloosheid leidt tot boosheid en boosheid leidt tot ruimte voor kortzichtigheid, roekeloze acties en racistische uitingen en gedragingen.

Deze ontwikkelingen passen in een tendens die we ook in andere gemeenten zien. In diverse onderzoeken wordt dit deels ook toegeschreven aan het afnemen van de publieke familiariteit⁴. Een ontwikkeling waarbij bewoners ervaren dat ze elkaar niet (meer) kennen, niet goed weten wat ze van elkaar kunnen verwachten, waardoor zij zich niet meer vertrouwd voelen in de eigen buurt.

5.2 BEVINDINGEN, ADVIEZEN EN ACTIES

In dit hoofdstuk presenteren we de problematieken en bronnen van onvrede die we met ons actieonderzoek en de analyse van de resultaten op verschillende niveaus in kaart hebben gebracht. Daarbij doen we voorstellen voor oplossingsrichtingen voor het aanpakken van deze problemen voor de korte, middellange en langere termijn. Ook reiken we kennis en voorbeeldaanpakken aan die daarbij ingezet kunnen worden.

² Hiermee bedoelen we de laag tussen inwoners en professionele ketenpartners: de mensen van de stichting Wegwijs, de voetbalclub, de jongens van Montfoort Vitaal, Stam, radio Montfoort etc.

³ nieuwkomers is breder dan statushouders, het gaat, over mensen die voorheen geen binding hadden met de kern Montfoort.

⁴ <http://www.beleidsonderzoekonline.nl/tijdschrift/bs0/2013/02/BELEIDSONDERZOEK-D-12-00020/fullscreen>

De bevindingen en in het verlengde daarvan de aanbevelingen voor actie, kunnen geschaard worden onder drie hoofdlijnen:

1. Kijk op de wijk en verbinding gemeente/inwoners/ketenpartners
2. Werken aan het 'wij-gevoel'/ cohesie
3. Individuele casuïstiek en preventie

5.2.1 Kijk op de wijk en verbinding gemeente/inwoners/ketenpartners

Een belangrijke, zo niet de belangrijkste bron van onvrede schuilt in de kloof tussen gemeente en gemeenschap. Door zichtbaar te zijn en bij de aanpak van ervaren problemen samen te werken met inwoners en het voorveld zal de voedingsbodem voor complexe en moeilijk te duiden problemen als polarisatie en zelfs racisme deels worden weggenomen.

Ook is het voor het succesvol inzetten van beschikbare kennis en aanpakken belangrijk om te werken aan het verbeteren van de vertrouwensrelatie tussen gemeente en inwoners, aan draagvlak en actieve betrokkenheid van de inwoners. Niet alleen in Montfoort, maar ook in andere gemeenten zien we dat juist in wijken waar problematieken stapelen, er veel wantrouwen is naar de overheid en instituties. Verschillende onderzoeken⁵ laten dit ook zien. Zo zegt Jacqueline van Stekelenburg, hoogleraar sociale verandering en conflict aan de Vrije Universiteit: *'We zien een terugtrekkende overheid, er zijn op verschillende niveaus geen aanspreekpunten meer en er wordt niet goed geluisterd naar zorgen en problemen van mensen die zich daardoor niet gezien en gehoord voelen en daar gegriefd over zijn. Daardoor is er een kloof van wantrouwen die steeds dieper wordt.'* Van Stekelenburg spreekt in deze van een paradox: mensen zien de overheid als hun vijand en tegelijkertijd als de partij die hun problemen moet oplossen.

Voor een effectieve aanpak van de problematieken in de wijk en de onvrede onder inwoners staat de gemeente voor de uitdaging om eerst en vooral in te zetten op:

- bereikbaarheid en aanspreekbaarheid voor inwoners
- luisteren naar problemen van inwoners en hun betrokkenheid bij oplossingen
- heldere en transparante communicatie met inwoners

Ervaren onzichtbaarheid wijkagent en boa's

De wijkagent en boa's zijn in de ogen van de inwoners amper aanwezig. Zo merkte iemand op dat het zwembad bij overlast gevend gedrag niet de wijkagent benadert, maar 112 belt. Het merendeel van de inwoners zegt de wijkagent niet te kennen, terwijl de gemeente denkt dat iedereen deze kent. Ook de boa's zijn in de ogen van de inwoners weinig zichtbaar. Zij kijken alleen om 11.00 uur s' ochtends op het plein, aldus een bewoner.

Advies

Wij adviseren om dit structureel aan te pakken door wijzigingen aan te brengen in de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van gemeentelijke functionarissen.

Allereerst adviseren wij het aanstellen van een 'gebiedsmanager' die een brug kan slaan naar de inwoners en netwerken kan onderhouden en versterken. Iemand die relaties in de wijk aangaat en de 'taal' spreekt

⁵ O.a. <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/van-persoonlijke-krenking-tot-vertrouwensbreuk/>

van de inwoners, iemand die in samenspraak met inwoners en ketenpartners de daad bij het woord voegt, prioriteiten stelt en laat zien dat er echt iets gebeurt, en die mandaat heeft van het college/burgemeester om te handelen, inclusief te beslissen over budgetten. Als bijlage is een voorbeeldbeschrijving van een profiel (competentie en taken) toegevoegd.

Ten tweede adviseren wij een bestuurder een taak te geven in het bouwen aan de gemeenschap en het overbruggen van de afstand tot de gemeente. Daar waar de gebiedsmanager het gezicht en aanjager van de gemeente wordt, is het zaak een lid van het college te benoemen als betrokken bestuurder. In deze fase adviseren wij de burgemeester deze rol te geven. De burgemeester was degene die de gesprekken met inwoners is aangegaan n.a.v. het steekincident en zij beschikt vanuit haar politiek neutrale positie en door haar wijze van optreden over het gezag en het vertrouwen bij de inwoners. Contact met de gemeenschap kan bijvoorbeeld plaatsvinden door maandelijks kantoor te houden in de wijk, naar voorbeeld van burgemeester Aboutaleb. En in eerste instantie tweewekelijkse koffiebezoekjes in de wijk met enkele vaste klankbordpersonen om de temperatuur te meten en door aanwezigheid bij evenementjes.

Voorstellen voor concrete acties op de korte termijn

Door in te zetten op een aantal *quick wins* wordt gelijk gestart met herstel van het geschaad vertrouwen van de inwoners. Voor de inwoners geldt: eerst zien dan geloven. Het principe moet dan ook zijn: *show, not tell*. De gebiedsmanager kan na aanstelling gelijk aan de slag met een aantal concrete acties gericht op verbinding, vergroten van het wij-gevoel (zie ook 5.2.2), en het aanpakken van individuele problematieken (5.2.3):

- Koppel de Heeswijk school aan Stichting Wegwijs, waardoor een completer pakket van begeleiding geboden kan worden: reguliere les, remedial teaching aangevuld met huiswerkbegeleiding.
- Zorg voor een duidelijker positionering en zichtbare aanwezigheid van de wijkagent en boa's. Door hen meer onderdeel te maken van de wijk, aan te sluiten bij evenementjes, netwerk te bouwen, koffie te drinken bij inwoners, zorg je dat iedereen de wijkagent en boa's kent en vice versa. Bijvoorbeeld: wandelen door de wijk i.p.v. met de auto; ken de ouders van de jongeren die in de picture staan; vaker 's avonds naar het Doelenplein (de voetballende boa is al een succes, dat door meer mensen in de wijk wordt benoemd als een goede stap voorwaarts).
- Zorg voor periodieke terugkoppeling van de uitgevoerde acties in de afgelopen periode in 1-op-1 communicatie met sleutelfiguren.
- Geef uitleg aan inwoners in begrijpelijke en heldere taal over het hoe en waarom van de problemen én de taakstelling vanuit het rijk rondom huisvesting en communiceer het perspectief op maat.
- Knap de verloederde tuinen en schuttingen op, samen met inwoners, SWOM vrijwilligers en corporaties.
- Bouw aan en benut het bestaande netwerk van actieve mensen uit de verschillende inwonersgroepen die ook in probleemsituaties snel aanspreekbaar zijn en ingezet kunnen worden.
- Zorg voor een goede ontvangst van nieuwe wijk-inwoners. Bedenk een leuke manier hiervoor samen met een aantal inwoners.
- Inzet buddycoaches die jongeren begrijpen en die in staat zijn om de 'straat en burgermaatschappij' aan elkaar te verbinden. Zet in op maatwerk.
- Breng de groep jongeren die in een kwetsbare positie zijn goed in kaart, zoek waar nodig slimme ingangen tot het gezin waar zij deel van uitmaken (verschillenden inwoners kunnen en willen helpen) en bouw een steunend netwerk op voordat het mis gaat.
- Zet in op een gezinsaanpak voor enkele van de 'leiders' van de groep overlast gevende jongeren. Te beginnen met één uit het actieonderzoek naar voren gekomen casus. Hierbij is de inschatting van de

onderzoekers dat gespecialiseerde expertise ingevlogen moet worden vanwege de complexiteit, de urgentie en de culturele achtergrond van het gezin.

Behalve de korte termijn acties moet er natuurlijk ook geïnvesteerd worden in duurzame oplossingen voor de lange termijn. De gebiedsmanager heeft daarin een belangrijke rol om samen met de actieve inwoners, het voorveld en de ketenpartners acties te bedenken en uit te voeren om geconstateerde problematieken aan te pakken en verder te bouwen aan een veilige, veerkrachtige en leefbare wijk. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van onderbouwde kennis over wat werkt en praktische tools van Movisie en andere kennispartners. Een aantal concrete kennisproducten reiken we in deze rapportage al aan. Hiernaar wordt dan met een voetnoot verwezen. In de bijlage wordt aanvullende, bruikbare kennis opgenomen.

Een ander punt van aandacht is het ontbreken van inzicht in cijfers en kerngetallen, waardoor je als gemeente onvoldoende zicht hebt op de behoeften van inwoners en de investeringen die de gemeente doet om inwoners te ondersteunen. Het is aan te raden om binnen de gemeente iemand verantwoordelijk te maken om informatie met cijfers en statistieken binnen het sociaal domein voor Montfoort te verzamelen en bij te houden. Bijvoorbeeld cijfers via CBS of woningcorporaties.

Last but not least: investeer in heldere en nabije communicatie. Zorg voor duidelijke uitleg aan inwoners over waarom bepaalde keuzes worden gemaakt. Ga ook in gesprek over wat je met elkaar kunt en wilt doen om eventueel negatieve gevolgen die inwoners ervaren te beperken. Biedt ook inzicht in feiten en cijfers en naar de verwachtingen voor de toekomst. Bijvoorbeeld in relatie tot het woningtekort.

Werk in die communicatie nauw samen met inwoners en sleutelfiguren. Zij kunnen het verhaal beter overbrengen en worden makkelijker geaccepteerd dan iemand van de gemeente. Check bij schriftelijke communicatie of deze inclusief is voor alle inwoners⁶.

Onbegrip over woningtoewijzing

Er kwam een huis met garage vrij. Veel mensen uit de wijk wilden dit huis graag betrekken. GroenWest heeft die sentimenten en wensen volgens de inwoners genegeerd en hier mensen van 'buiten' in geplaatst. Waarom werd niet iemand die al lang in de wijk woonde deze kans geboden en werden in dat vrijkomende huis de nieuwe mensen gehuisvest?

5.2.2 Werken aan het 'wij -gevoel'/ cohesie

Montfoort heeft een hechte gemeenschap en sterk verenigingsleven. Echter door de groei van het aantal inwoners, de komst van nieuwe inwoners van buiten Montfoort en een toenemende diversiteit, verandert de samenleving. Ook in Montfoort geldt hierin 'onbekend maakt onbemind'.

Doordat de overheid onvoldoende dichtbij en zichtbaar is, worden problematieken van individuele inwoners te laat of niet gesignaleerd. Ervaren overlast wordt in de ogen van inwoners onvoldoende aangepakt. Ook stedelijke problematieken hebben hun intrede gedaan in de wijk. Dit alles heeft de sociale cohesie onder druk gezet.

Inwoners ervaren een groeiende overlast van een groep jongeren, met name op het Doelenplein. Dit varieert van relatief onschuldige kwajongensstreken tot vandalisme en bedreigingen. Het is zeker belangrijk om bij de aanpak van problemen oog te hebben voor culturele verschillen⁷. Echter wij constateerden dat de problemen en de overlast door een aantal inwoners te gemakkelijk 'geculturaliseerd' worden, omdat dit ook

⁶ <https://www.movisie.nl/artikel/infographic-7-tips-inclusieve-communicatie-over-coronavirus>

⁷ <https://movisieacademie.nl/mod/page/view.php?id=4324>

jongeren met een migratie-achtergrond betreft, hetgeen discriminatie in de hand werkt en het wij-zij gevoel verder versterkt.

Nuance

Een geïnterviewde gaf aan dat ze nu dan wel te maken had met een probleem waar jongeren met een migratie-achtergrond waren betrokken. Maar dat dit een volgende keer ook net zo goed andere jongeren zouden kunnen zijn.

Ook het woningtekort en het toewijzingsbeleid van de schaarse woningen zijn een doorn in het oog van veel inwoners. Er heerst frustratie dat hun jongeren geen woning krijgen, terwijl bijvoorbeeld vluchtelingen wel een huis in de wijk krijgen. Dit versterkt het wij-zij gevoel in de wijk, hetgeen zich manifesteert in negatieve sentimenten en discriminerende uitingen richting wijkbewoners met een vluchtverleden of migratie-achtergrond. Dit komt tot uiting op sociale media (Facebook groepen), in negatieve bejegening van burens, maar ook in pestgedrag en uitsluiting onder kinderen op school.

Maatschappelijke en politiek georiënteerde groepen (binnen en buiten Montfoort) kunnen gemakkelijk inspelen op de onderbuikgevoelens en negatieve sentimenten die voortkomen uit deze onvrede en zo het vuurtje opstoken en daarmee de polarisatie verder vergroten.

Advies

Pak de problemen en overlast aan

Alle inwoners, met en zonder migratie-achtergrond, willen een veilige en leefbare omgeving en hebben last van de problemen en overlast. Stel samen met de inwoners, ketenpartners en het voorveld een actieplan op met concrete en meetbare doelen voor gezond en veilig opgroeien in de wijk. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van kennis bij kennisinstellingen als het Nederlands Jeugdinstituut, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en Movisie. Pak de problemen aan en koppel ze los van cultuur en afkomst. Een mooi voorbeeld van hoe dat succesvol kan, is de Mechelse burgemeester Bart Somers die voor zijn inspanningen om integratie en sociale cohesie te bevorderen zelfs werd uitgeroepen tot 's werelds beste burgemeester⁸.

Benut de samenlevingskracht

Montfoort kent van oudsher een sterke gemeenschapszin. Er zijn onder de inwoners mensen met aanzien, die welwillend zijn en een belangrijke rol kunnen hebben in het verbinden van (groepen) mensen. Ook onder de nieuwe inwoners zijn er mensen die zich willen inzetten om samen te werken aan het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk. Breng deze mensen bij elkaar om samen te werken en ondersteun hen daarbij. Zij kunnen als intermediairs een constructieve bijdrage leveren om kloven te dichten en vertrouwen te herstellen. Zij hebben vertrouwen binnen hun gemeenschap. Zij kunnen het gesprek onder buurtbewoners aanzwengelen, op het schoolplein, op het sportveld en op het plein. Via en met hen kan de gemeente het gesprek aangaan over de zorgen die mensen hebben.

De kracht van buurtmoeders

⁸ <https://vng.nl/artikelen/mechelse-herder-burgemeester-bart-somers-houdt-zijn-stad-bijeen>

Wij spraken een aantal moeders in de wijk die een belangrijke rol kunnen en willen hebben. Zij hebben goed contact met de ouders van kwetsbare jongeren en inwoners met een migratie-achtergrond, maar ook met de Montfoorters die er geboren en getogen zijn.

Organiseer activiteiten voor onderling contact

Sociaal contact helpt om verschillen tussen mensen te overbruggen en draagt bij aan respectvol samenleven. Het kan bijdragen aan het vergroten van het wij-gevoel en aan het verminderen van vooroordelen en discriminatie. Hierbij kan gedacht worden aan activiteiten om nieuwe inwoners te verwelkomen of een buurt barbecue. Voorwaarde daarbij is natuurlijk wel dat deze inclusief is. Maar ook aan initiatieven waarbij inwoners samenwerken aan een gemeenschappelijk doel, bijvoorbeeld het opknappen van de achterpoorten of tuintjes. Maar ook aan activiteiten die bijdragen aan het verminderen van vooroordelen en negatieve beeldvorming over nieuwkomers in de wijk. Zo weten⁹ we bijvoorbeeld dat een dialoog, waarin mensen van verschillende herkomst elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen, ervoor zorgt dat deelnemers zich in elkaar gaan inleven waardoor er over en weer empathie ontstaat, waardoor vooroordelen verminderen.

Om te bepalen welk type activiteiten passend is, kan gebruik worden gemaakt van www.dewijkverbinder.nl. De Wij(k)verbinder is een praktische tool die helpt om activiteiten te organiseren die bijdragen aan de doelen die men in de wijk wil realiseren.

Sport verbindt en verbreedt

Het initiatief¹⁰ van FC Utrecht, Montfoort Vitaal en de gemeente lijkt nu al een succes. Met een divers sport- en beweegaanbod, dat mede wordt verzorgd door de lokale sportaanbieders in Montfoort is FC Utrecht voortaan ook regelmatig te vinden op het doelenplein in de Gemeente Montfoort. Zij willen zo bijdragen aan een stevige bijdrage een vitale samenleving.

Wat je aandacht geeft groeit

Diverse theorieën en aanpakken¹¹, waaronder die van Bert Brandsma, laten zien dat je voor het verminderen van polarisatie weinig aandacht moet geven aan mensen met extreme geluiden. Door juist aandacht te geven en te investeren in het 'stille midden' en in meer genuanceerde geluiden en positiviteit, biedt je mensen een alternatief en een breder perspectief. Zo kan je de wind uit de zeilen nemen van de mensen die olie op het vuur gooien en dus zorgen dat mensen minder geneigd zijn om met hen mee te lopen.

Transparantie over beleidskeuzes

Wees transparant over beleidskeuzes. Welke afwegingen zijn gemaakt bijvoorbeeld bij toewijzing van woningen? En wat zijn daarbij nog verplichtingen die worden opgelegd door het Rijk, bijvoorbeeld omtrent het huisvesten van statushouders. Communiceer hierover op een manier die duidelijk en begrijpelijk is voor bewoners.

5.2.3 Individuele casuïstiek

⁹ <https://www.kis.nl/artikel/effectief-discriminatie-bestrijden-zo-doe-je-dat>

¹⁰ <https://www.fcutrecht.nl/nieuws/2021/juni/fc-utrecht-in-de-wijk-komt-naar-gemeente-montfoort/>

¹¹ <https://www.kis.nl/sites/default/files/4999/theorieen-en-aanpakken-van-polarisatie-samenvatting.pdf>

Rondom een aantal jongeren spelen urgente problematieken die ook hun weerslag hebben op de wijk in de vorm van ervaren overlast. Werkloosheid, gebrek aan huisvesting en ook drugsproblematiek maken dat een aantal jongeren dreigt af te glijden. Deze jongeren (en hun ouders) worden onvoldoende bereikt door zorg- en hulverleners. Het lijkt onduidelijk te zijn wat nodig is om hen te begeleiden en de problematieken op te lossen. Zo zagen we tijdens het actieonderzoek een situatie van een jongere die bij gezinnen in de buurt niet meer welkom is. Inmiddels weten we dat deze jongere zich bevindt in een moeilijke thuissituatie. Het is zaak om hier een gezinsaanpak op te zetten en met urgentie te doen wat nodig is¹².

Advies

Voor een aantal individuele casussen is de urgentie om direct in te grijpen groot. De namen zijn inmiddels bekend bij de gemeente. Zorg voor hoogwaardige zorg in de vorm van een integrale gezinsaanpak. Verken de diensten die VIG (verzorgende individuele gezondheidszorg) aanbiedt, naast de reguliere ondersteuning¹³.

Naast deze individuele casussen is het ook nodig om in te zetten op een integrale aanpak voor preventie om jongeren die dreigen af te glijden binnenboord te houden. Zorg voor out reachende begeleiding. Zorg bij de aanpak van de gesignaleerde problemen ook voor samenwerking van gemeente, SWOM (jongerenwerk), het jeugdteam, de school en ook het verenigingsleven. Maak ook buurtinwoners medeverantwoordelijk. Zorg dat zij als omstanders weten wat te doen als zij getuige zijn van grensoverschrijdend gedrag¹⁴.

Om de drugsproblematiek te verminderen, adviseren wij om te investeren in preventie. Organiseer voorlichting over de effecten van drugsgebruik en de risico's van afglijden in zware criminaliteit. Laat het verenigingsleven hier de lead in nemen. Montfoort S.V. 19 met 1300 leden zou hier een goede partij voor zijn. Zorg dat het niet bij een eenmalige actie blijft, maar maak hier een programma van. Er zijn diverse voorlichtingsprogramma's die gebruikt kunnen worden. Bijvoorbeeld het programma Straatwaarden van de Regionale Informatie- en Expertise Centra¹⁵ (RIEC MN) en het Landelijk Informatie- en Expertise Centrum (LIEC). Dit richt zich op de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Ze verbinden informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties. Daarnaast stimuleren en ondersteunen de RIEC's en het LIEC de publiek-private samenwerking bij de aanpak van ondermijning. Ook zijn er diverse mogelijkheden om voorlichting te organiseren door ervaringsdeskundigen. Ook deze voorlichting kan georganiseerd worden in samenwerking met Montfoort S.V.

Ten slotte is het van belang om te investeren in het creëren van werkgelegenheid en stagemogelijkheden voor de Montfoorts jongeren, maar ook voor nieuwkomers en de jongeren die via Woningnet elders vandaan komen. Gedacht kan worden aan het bieden van (stage)plekken bij lokale ondernemers of de inzet van 'job maatjes' via bijvoorbeeld Montfoort Werkt of de stichting ReConnAct. Ook samenwerking met Stichting Tent Activiteiten Montfoort waar veel lokale ondernemers in de sponsering bij betrokken zijn, biedt kansen. Bijvoorbeeld door het creëren van mogelijkheden voor stage, BBL/opleidingsplekken en dagbesteding.

¹² Probleem en context is reeds bekend bij OOV en onze contactpersoon bij de gemeente.

¹³ <https://vig-z.org/over-vig>

¹⁴ <https://www.movisie.nl/artikel/ingrijpen-grensoverschrijdend-gedrag-hoe-rust-je-omstanders-toe>

¹⁵ <https://veiligheidscoalitie.nl/nieuws/?id=1541>

6 TOT SLOT

Movisie heeft ondersteuning geboden aan dit actieonderzoek, vanuit haar publieke kennisfunctie. Door kennis toe te voegen aan partijen die in de uitvoering actief zijn op het gemeentelijke niveau, kunnen leerprocessen worden versneld.

We zijn gestart met dit actieonderzoek op basis van een vraag van de gemeente in een situatie waarin sprake was van een dreiging van sociale instabiliteit. In een dergelijke situatie is het belangrijk dat er ook gelijk kan worden gehandeld. Om die reden heeft Movisie partijen bij dit actieonderzoek betrokken, die ook bereid en in staat waren om handelend op te treden, zowel op het niveau van individuele (complexe) problematiek als op wijk- en buurniveau.

Deze eerste acute fase is nu voorbij. Er is een goed zicht gekomen op wat er de komende tijd gedaan moet worden en zowel bij de gemeentelijke organisatie als bij de betrokken inwoners en de betrokken maatschappelijke organisaties staan de seinen op groen om hieraan actief bij te dragen.

De inzet vanuit Movisie en de partners van Stichting Reindert en de Uitvoeringsbrigade kan hiermee worden afgerond, maar het is raadzaam om de beschikbare kennis vanuit Movisie juist ook in de vervolgfase te blijven inzetten, om zo een lerende organisatie te blijven en zowel gemeentelijke en sociaal professionals als betrokken (actieve) inwoners te voeden met bewezen effectieve aanpakken.

Door de Montfoortse aanpak te verbinden met die van andere gemeenten, die met vergelijkbare opgaven bezig zijn, kan collectief geleerd en duurzaam gewerkt worden aan een lokale samenleving, waarin iedereen zich erkend en thuis voelt.

BIJLAGE 1: PROFIEL GEBIEDSMANAGER¹⁶

Typering

- De gebiedsmanager functioneert op hbo+ niveau en staat tussen burgemeester, wethouders, ketenpartners en inwoners.
- Zij/hij werkt aan de leefbaarheid en sociale veiligheid in een bepaald gebied door te bouwen aan verbindingen tussen diverse lagen in de gemeenschap en (met) de gemeente.

Taken

- Proactief contact leggen en onderhouden met inwoners, uitvoerend professionals, ambtenaren en B&W.
- Opbouwen netwerken en vraagstukken in de gemeenschap in kaart brengen.
- Signaleren van en anticiperen op (dreigende) instabiliteit in de gemeenschap.
- Acties plannen en (doen) uitvoeren om de leefbaarheid en gemeenschapszin te bevorderen.
- Samenwerken met diverse betrokken partijen.
- Bevorderen naleving afspraken.
- Adviseren gemeentebestuur over doorbreken ondermijnende patronen in en rond gezinnen, wijken en de gemeenschap.

Competenties

De gebiedsmanager beschikt over:

- Uitstekende communicatieve vaardigheden, kan goed luisteren en verwoorden wat naar zijn/haar idee speelt in wijken en tussen gemeente en gemeenschap.
- Daadkracht en praktische wijsheid om in te schatten wat nodig is en direct te handelen en de juiste mensen en maatregelen in te zetten.
- Contactueel vermogen, sociabiliteit, om met verschillende mensen van diverse niveaus en pluimage in contact te treden.
- Analytisch vermogen om situaties te doorzien, gegevens te combineren en duiden.
- Lef en doorzettingsvermogen om tegen de gevestigde orde in te gaan.
- Ondernemend en outreachend.
- Creativiteit om met onorthodoxe oplossingen te komen.
- Overtuigingskracht en medemenselijkheid om knellende zaken vlot te trekken.
- Cultuursensitiviteit.
- Onafhankelijke oordeelsvorming.
- Samenwerken; coöperatieve houding

¹⁶ Het profiel van de gebiedsmanager omvat elementen uit diverse bestaande profielen, zoals:

<https://www.sociaalwerknederland.nl/?file=15784&m=1521200969&action=file.download>

<https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Competentieprofiel%20Opbouwwerker%20%5BMOV-222726-0.3%5D.pdf>

<https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2021-03/De%20menselijke%20maat%20-%20interventieprofessionals%20in%20het%20sociaal%20domein.pdf>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Stadsmarinier>

<https://hetccv.nl/onderwerpen/veiligheidsbeleving/praktijkvoorbeelden/alle-praktijkvoorbeelden/stadsmarinier-rotterdam/>

<https://zutphen.nl/wijk-en-dorp/wijkregisseurs>

<https://www.schiedam.nl/a-tot-z/mijn-wijk-centrum>

BIJLAGE 2: OVERZICHT AANVULLENDE KENNIS(BRONNEN)

Versterken leefbaarheid

Initiatieven en reflectie hierop

- <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-03/Wij-in-de-wijk.pdf>
- <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-12/Wij-in-de-wijk-deel-2-Movisie-2020.pdf>

Naast deze zeven lessen, bleven ook een aantal andere lessen die we uit Wij in de Wijk 1 leerden recht overeind staan. We noemen het **belang van het waarderen en oog hebben voor kleinschalige projecten ('Kneuterigheid verdient een standbeeld')**. In het Zutphense Waterkwartier is 'klein beginnen' het devies. In Voorst wordt op de schaal van twaalf dorpskernen inhoud gegeven aan verbinding en contact, het buurtje De Vechtstoom dat op eigen wijze van het aardgas wil, bestaat uit maar vijf straatjes. Ook de les om te streven bij maatschappelijk initiatief naar gedeeld eigenaarschap is zeker nog geldig. Het lukt niet altijd, maar **daar waar inwoners, lokale overheid en maatschappelijke organisaties samen de schouders eronder zetten, hebben initiatieven de meeste kans van slagen**. Ook de **lessen Let op de achilleshielen van geld, tijd en continuïteit en Verstoort de aanwezige verbanden niet behouden hun relevantie**. Samenlevingsopbouw kost geld en tijd en vraagt om een lange adem, terwijl we tot op zekere hoogte moeten accepteren dat mensen graag onder gelijkgestemden willen verkeren. Soms is het al grote winst dat 'bonding'-kapitaal is versterkt. De eis van 'bridging' belast projecten soms te veel, zeker in het geval van projecten waar vrijwilligers bij betrokken zijn. Roselien Ramkhelawan, sociaal werker Versa Welzijn (Hilversum): 'Je moet niks forceren. Groepen zien elkaar, groeten elkaar en groeien naar elkaar toe. Soms lukt dit, soms niet. Dat is niet erg.'

Voorbeeldfilmpjes gemeenten en woningcorporaties van congres Divosa

<https://www.divosa.nl/verslag-symposium-leefbare-wijken-zwakke-buurten-woorden-steeds-zwakker>

Aanpak: bruismethode in Gouda

<https://www.buurtwijs.nl/content/van-een-goed-idee-naar-een-bruisende-buurt>

Wat werkt bij discriminatie

Zie do's en dont's

https://www.kis.nl/sites/default/files/4999/dos_en_donts_in_het_tegengaan_van_discriminatie.pdf

heb deze gevonden via <https://www.kis.nl/publicatie/wat-werkt-bij-het-verminderen-van-discriminatie>

die ik weer vond via longread op kiss: <https://www.kis.nl/publicatie/openlijk-en-onomwonden-racisme>

https://www.lvkk.nl/fileadmin/wie_zijn_we_publicaties/Samenwerken_aan_inwonersinitiatieven.pdf

Sociale Stabiliteit/Weerbaarheid

<https://www.movisie.nl/publicatie/werken-aan-weerbaarheid-individuen-gemeenschappen>

>

<https://www.socialestabiliteit.nl/actueel/nieuws/2021/04/22/werken-aan-weerbaarheid-van-individuen-en-gemeenschappen>

In deze inventarisatie zijn 102 interventies geanalyseerd. Via diverse kanalen zijn de interventies, de beschrijvingen ervan en indien beschikbaar evaluaties en/of onderbouwingen opgehaald. Via een desksresearch online en door middel van een uitvraag bij (KIS)collega's,1 zijn twintig gemeenten benaderd die versterkingsgelden ontvangen. Ook zijn via het netwerk van Movisie de eigen contacten in de betreffende gemeenschappen benaderd. In circa de helft van de gevallen is door Movisie zelf informatie ingewonnen over de interventies van deze organisaties. In enkele gevallen hebben de organisaties de digitale enquête ingevuld die in het kader van dit onderzoek was verstuurd.

<https://www.kis.nl/publicatie/wat-werkt-bij-het-verminderen-van-discriminatie>

https://www.kis.nl/sites/default/files/4999/dos_en_donts_in_het_tegengaan_van_discriminatie.pdf

(kort lijstje met do's en dont's)

Ervaringsverhalen over discriminatie en inleving stimuleren • Consequent en herhaaldelijk de norm uitdragen dat discriminatie niet oké is. • Verschillende vormen van discriminatie aan elkaar verbinden en overeenkomsten laten zien. • Bewustwording stimuleren bij gemotiveerde mensen die vooroordelen kunnen beheersen

https://www.kis.nl/sites/default/files/wat-werkt-bij-het-verminderen-van-discriminatie-def_0.pdf

3.9. CONCLUSIES Wat werkt om er voor te zorgen dat mensen niet of minder gaan discrimineren? In dit laatste hoofdstuk geven we een aantal handvaten door vier werkzame mechanismen te beschrijven: 1. het inzetten op het vergroten van inleving en empathie (3.1). 2. het inzetten op een verandering van sociale normen (3.2). 3. Het leren aan gemotiveerde mensen om hun eigen vooroordelen en stereotypen onder controle te krijgen (3.3). 4. Counter stereotiep denken (3.4.) Aan al deze werkzame mechanismen zitten specifieke voorwaarden. We vatten dit kort samen in een overzicht.

Uit het bewijs dat is gevonden, lijkt het plausibel dat de volgende aanpakken effectief zijn kunnen zijn: **(a.) elkaar leren kennen, (b.) oefenen met anti-stereotiep denken en (e.) morele verheffing**. Goed nieuws dus: deze aanpakken kunnen in de praktijk ingezet worden om discriminatie ten aanzien van meerdere groepen te verminderen; met de tips zoals hierboven beschreven, is plausibel dat gezorgd kan worden voor een effectieve aanpak. • Kanttekening is dat zowel bij (a.) en (b.) nog onbekend is of er een lange termijneffect mogelijk is; dit moet verder onderzocht worden. Mogelijk dat met herhaling gezorgd kan worden voor dit lange termijneffect. • Mogelijk werkt het om bij (d) een algemene sociale norm te stellen tegen verschillende typen discriminatie. Er is nog geen sluitend bewijs maar er zijn wel aanwijzingen dat het werkt. • Of (c) bewustwording van stereotypen en vooroordelen in het algemeen, dus ten aanzien van meerdere groepen tegelijkertijd mogelijk is, klinkt logisch maar is nog nauwelijks op die manier onderzocht. Meer onderzoek hierover is nodig. Het wordt algemeen vaak aangenomen dat bewustwording van vooroordelen en stereotypen zich niet beperkt tot een specifieke groep, maar of en hoe dit precies werkt, is nog niet duidelijk.

Longread: <https://www.kis.nl/publicatie/openlijk-en-onomwonden-racisme>

INZETTEN OP HET VERANDEREN VAN SOCIALE NORMEN, CATEGORISEREN EN ECHTE ONTMOETING

Een optie die uit de literatuur naar voren komt, is het inzetten op het veranderen van de perceptie van sociale normen. Wanneer mensen gaan zien, zelfs mensen met sterke en openlijke vooroordelen, dat anderen in hun omgeving racisme of discriminatie afkeuren, is de kans groter dat zij zelf dat ook gaan doen (zie o.a. deze studie van Levin et al., 2012). Juist voor mensen die gevoelig zijn voor de mening van anderen kan dit goed werken. **Rolmodellen kunnen hierbij helpen door het goede voorbeeld te laten zien en zichtbaar te maken dat zij bevriend zijn met mensen van migratie- of vluchtelingenachtergrond of mensen 'van kleur'** (zie o.a. deze studie van Brown & Paterson, 2016).

INCLUSIEF NEDERLANDERSCHAP

Een andere optie is om te **werken aan het beeld van wie 'Nederlanders' (of Rotterdammers, Brabanders etc.) zijn, door Openlijk negatieve uitingen over mensen met een migratie-achtergrond of kleur 6 een inclusief Nederlanderschap neer te zetten waarin verschillen tussen mensen duidelijk zichtbaar zijn, maar mensen toch samen één groep vormen** (zie o.a. deze studie van Levin et al., 2009). Dit lijkt goed te passen bij de doelgroep omdat zij een vertekend beeld hebben van 'echte Nederlanders' als alleen 'witte' mensen. Echter, als dit gaat door middel van een campagne vanuit de overheid of in de media, dan zal dit gewantrouwd worden. Mogelijk is een lokale aanpak in de buurt of op de school wel een mogelijkheid waarbij mensen het gevoel hebben dat het 'van binnenuit' komt.

ECHTE ONTMOETING

Tot slot is ook het inzetten op **positieve contacten en ontmoetingen met mensen met migratie-of vluchtelingenachtergrond** een optie; dit kan ook werken bij mensen bij wie dit ingaat tegen hun wereldbeeld of politieke ideologie. Maar idealiter gaat het wel om diepgaande contacten en vriendschappen (zie o.a. deze studie van Thomsen & Rafiqi, 2019).

Middelengebruik

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Middelenmisbruik-en-verslaving>

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Gemeenten-aan-de-slag-met-IJslandse-aanpak-tegen-middelengebruik>

Bekijk hieronder de video of meld je aan voor [de inspiratiesessie](#) van het Nederlands Jeugdinstituut en Trimbos over het IJslands model op 27 mei 2021.

<https://www.youtube.com/watch?v=laukctU6FDE>

Ontwikkeling kinderen en uitsluiting

<https://www.movisie.nl/artikel/handboek-scholen-om-uitsluiting-tegen-te-gaan>

Talentontwikkeling; Methodiek Said en Lody (Amsterdam)

<https://www.kinderopvangtotaal.nl/taalachterstand-leidt-tot-sociale-uitsluiting/>

Expertisecentrum Jonge Kind genoemd in: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/spel-van-jonge-kinderen-serieuzer-nemen-1704008w/>

https://www.researchgate.net/publication/236981305_Sociale_uitsluiting_bij_kinderen_omvang_en_achtergronden > <file:///G:/Downloads/Socialeuitsluitingbijkinderen.pdf>

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Radicalisering/Achtergrond/Triggerfactoren>

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Radicalisering/Achtergrond/Ontwikkeling>

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Radicalisering/Achtergrond/Ontwikkeling>

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Vluchtelingenkinderen>

Aanpak gezondheidsverschillen

<https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Eindrapport-Terugdringen-gezondheidsverschillen.pdf>

Te bediscussiëren valt of er teveel verwacht wordt van gemeenten en hun partners in het aanpakken van een wicked problem zoals gezondheidsverschillen. Veel problematiek speelt (boven)regionaal, alsmede bij belangrijke partners in het medisch domein. Wethouders hebben vaak niet de kennis, het gewicht en/of de bestuurskracht om alle partners mee te krijgen. Lokale aanpakken zijn ook kwetsbaar vanwege het gebrek aan inzet van medewerkers vanuit gemeenten en partners, personele wisselingen en de relatief geringe financiële mogelijkheden van de partijen in een lokale coalitie.

Pesten

- Vooral pesten op school staat in Nederland in de aandacht, daarop richt het [antipestprotocol](#) zich. Voor pesten buiten school is minder aandacht, zie [Buren pesten is een blinde vlek in de samenleving](#) (waarin ook rol voor woningcorporatie).
- In het NJi kennisdossier over [pesten](#) is een hoofdstuk te vinden over [pesten thuis en op straat](#).
- Naast de maatregelen om de buurt ‘mobiliseren’ en inwoner ondersteunen is het wellicht ook van belang om nog nader naar de gezinnen van deze jeugdigen te kijken als dit nog niet/onvoldoende is gedaan; wat speelt er in de gezinnen zelf, bieden die een veilig (opvoed)klimaat? In deze [tekst](#) staat bij Kenmerken van de omgeving van de pester: ‘De thuissituatie: Pesten kan een imitatie zijn van de agressie die kinderen thuis ervaren. Daarnaast wordt de kans dat kinderen gaan pesten groter als ouders weinig bij hen betrokken zijn, hen afwijzen en verwaarlozen of te weinig toezicht houden.’ Het lijkt sowieso goed om waar mogelijk toch met de jeugdigen (en hun gezinnen) zelf in gesprek te komen. Je noemde al mogelijke betrokkenheid van en ingang via jeugdhulp/jeugdteam. Mogelijk kan ook school maatschappelijk werk een rol hebben.
- Een ander ding is of de jeugdigen voldoende positieve invulling hebben voor hun vrije tijd. Sporten ze bijvoorbeeld? Wellicht kan een buurtsportcoach iets betekenen voor de kinderen/jongeren in de wijk en hen andere tijdsbesteding en perspectief bieden?
- Charlotte Dopper, adviseur onderwijs en veiligheid bij het NJi, heeft een blog geschreven [over het samen aanpakken van pesten in de wijk](#).
- NJi attendeerde op een wijkgerichte methode zoals [De Vreedzame School](#) de moeite is om te onderzoeken. Hierin staan sociale competentie en democratisch burgerschap centraal. Het beschouwt de klas en de school als een leefgemeenschap, waarin alle kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren wat het betekent om een ‘democratisch burger’ te zijn. Zij hebben ook een uitbreiding naar [de wijk](#).